



## Велика чаша життя

Цю особливу подію відзначає не лише славетна родина Леопольда Яценка і Лідії Орел, не тільки згадані хоріві колективи, а й уся співуча Україна. Бо маєстро Яценко — невтомний подвижник у царині розвитку й популяризації української народної пісні. Він, без перебільшення, — людина-легенда, “сопілка столиці нашої”, як його з любов’ю називають друзі. Серед сучасників навряд чи знайдеться людина, про яку ходило б стільки легенд й оповідок, як про цього сивочолого лебедя із реального життя.

Народився він у Києві, закінчив музичне училище ім. Глієра, історико-теоретичний факультет Київської консерваторії ім. П. Чайковського, аспірантуру. Успішно захистив дисертацію на тему “Українське багатоголосся”, видав чимало книжок про український хорівий спів, сам написав чимало пісень, зокрема й “Купальську ніч”. Пісню, яка стала народною. А напередодні славної дати трапилася нагода розпитати у маєстро про те, що на душу лягло.

— **Пане Леопольде! З яким настроєм зустрічаєте своє 85-ліття?**

— Дякую Богові, що досяг такого віку і роки свої прожив не марно: я їх наповнював конкретною працею. Так робитиму й надалі, бо є для кого і над чим працювати, є що співати. Пісень українських багато, і кожна — прекрасна. Усіх ми їх не переспіваємо, але хоча б невеличку частину треба перенести у наш час, щоб люди їх могли самі почути, а ще краще — самі заспівають.

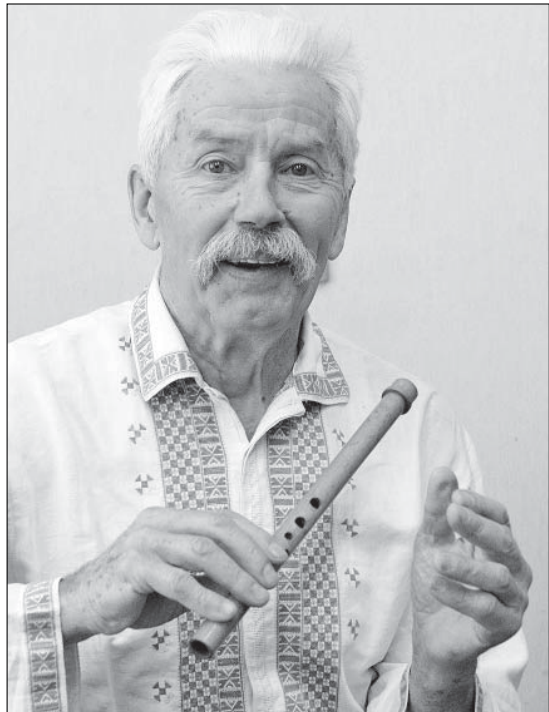
— **Життя Ваше — велике, многотрудне й дуже цікаве. Злеті й падіння, радість й печаль, боротьба, успіхи й невдачі, шана і слава. Вас знають не лише в Києві, в Україні, а й українці різних континентів. Що виокремити, на чому зупинитися насамперед?**

— Так одразу важко щось виокремити. Мої захоплення не суперечать одне одному. Вони доповнюють мою велику чашу життя. Звичайно, враховуючи мій фах, моє захоплення — для мене завжди найголовнішим була українська народна пісня, була й моя, авторська, а ще — обробки пісень. Я цьому присвятив своє життя і тепер не жалкую, незважаючи на численні труднощі й перешкоди. І надалі продовжуватиму свою улюблену справу.

— **Розкажіть про себе, про свою професійну діяльність на ниві української національної культури. Бо ж маєте великий досвід музикознавця, збирача народних пісеньних скарбів. До тонкощів знаєте український партесний спів, багатющі скарби народної пісні...**

— Ми справді володіємо багатющими скарбами, але здебільшого вони ще у шухлядах на папері. Тому треба усе це піднімати, виводити, виспівувати світові. Люди мусять чути, пісні повинні звучати не лише на сцені, а й у парках, галях, у наших родинках, як це було колись.

Стрімко й агресивно час змінює наш побут, наші світовідчуття, наш простір, у якому звучить народна пісня. І цей неоднозначний за наслідками процес особливо пришвидшився протягом одного покоління. В людській історії — це мить. Років п’ятдесят тому наш побут був зовсім іншим. У ті часи село (воно жило!) ще співало, тоді була така духовна потреба, насамперед — у молоді. Нині село занепало, багато сіл в Україні зникло. Це величезна проблема для нас! Щоб зберегти багатющий пісен-



**Леопольдові Яценку, живій легенді народного хорівого співу, незмінному керівникові Етнографічного хору “Гомін” та Фольклорно-ансамблю “Криниця” Будинку вчених НАН України, лауреатові Шевченківської премії, композитору, музикознавцю, піснетворцю 2 червня 2013 р. виповнюється 85 років.**

там, я більше ніде не чув (заспіває “Березо, березо” — Авт.). Побували ми й на Полтавщині, на Чернігівщині, їздили в Карпати, були усілякі пригоди, особливо в Карпатському краї.

Щодо труднощів житейських було всяке, часи ж були совєтські... Мене звільнили з роботи, формально було зазначено — за підпис колективно-

го листа, направлено до ЦК КПРС та уряду з протестом проти закритих судилищ над українськими патріотами. Чимало патріотів, як і я, позбулися роботи і зазнали поневірянь. Мені довелося працювати на різних роботах. Був на “вільних хлібах”, та не забував, для чого вчився, що мушу робити першочергово. Був у музеї Івана Гончара (приватному на той час). До нього горнулася патріотично налаштована молодь. Там гуртувалися колядницькі ватаги. Іван Макарович давав дещо з народного одягу. Ми збиралися біля його садиби, влаштовували веснянки, розучували кривий танець, танцювали, співали пісню “Розлилася води на чотири броди”. І тут же перед нами, внизу, велет Дніпро. Це нас особливо надихало. Кожен відчував, що саме цього нам тоді не вистачало.

— **Ви якось згадували село Охматів Жашківського району на Черкащині, де записали пісню про Першу світову війну, і її тепер виконують...**

— Так, це пісня “Світить місяць, світить ясний та ще ясна зоря”. Це знамените село, де співав Порфирій Демущкий, який організував Охматівський народний хор із місцевих селян. Хор співав і народні пісні, і духовні твори. Під час поїздки до Києва хор давав концерт у залі “Купецького зібрання” (нинішня Національна філармонія), а потім співали Всеношну у Володимирському соборі. Тут поєднувалися і народний спів, і академічний, і духовні твори. Демущ-

кий видав збірники “Народні пісні Київщини”. Це наводить на думку — пісня на місці не стоїть, вона рухається, розвивається, передається. Пісенний процес іде, пісні кочують, ходять від села до села, навіть “перескакують” через кордони. Є такі приклади, скажімо, коли українці, які емігрували до теперішньої Румунії, понесли наші пісні аж за Дунай.

— **Леопольде Івановичу, є праця історика Володимира Голобуцького “Гомін, гомін по діброві”. Ви ж знаєте, що його син Георгій співає і в “Гомоні”, і у фольклорному ансамблі “Криниця”. Він — просвітянин, художник, один із ветеранів “Гомону”. Таких цікавих людей у Вас багато. Розкажіть, будь ласка, про них.**

— Переважно це люди вже старшого віку. Поки людина працює, їй часу на все не вистачає, а як вийшла на пенсію, приходить співати. І ми раді цим людям, бо вони багато гарного успадкували від старшого покоління, мають навички співу. Переважно це високоосвічені, високодуховні люди різних професій. Скажімо, Іван Дебелюк — інженер-будівельник, Микола Гарячкун — інженер зв’язку, Михайло Гуць — філолог, професор, ще працює, але приходить до нас. Товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка відзначило його найвищою нагородою “Будівничий України”. Співає у нас учений, академік Віктор Андрійчук, є вчителі, медики, журналісти, історики, художники. Звичайно, більшість — жінки, вони — наш український цвіт. Бо жінка, як відомо, Богиня, мати співу, вона народжує життя, а потім учить співати своїх дітей.

— **Хор “Гомін” та ансамбль “Криниця” виконують усі календарно-обрядові пісні: колядки, щедрівки, веснянки, гайки, великодні твори та купальські пісні. Традиційно колективи співають на День Героїв Крут, у дні пам’яті комуністичних репресій у травні, на День Києва, а восени — беруть участь у вшануванні жертв Голодомору. Ваша пісенна творчість — то все наше життя, у яке додає й власних пісень. Чого лиш вартий твір,**

**що став уже класикою, “Купальська ніч”? Як він створювався?**

— Усього процесу не пригадаю. Лише скажу, що свято Купала — особливе, сповнене романтики, чогось казкового, загадкового, потаємного і навіть інтимного. Наші предки здавна творили багатющий епос свого життя, в якому закарбовували обряди і звичаї сивої давнини. Тут і Мавка, що згадується у “Лісовій пісні” Лесі Українки, тут і потерчата, і Марена, і Коло вогняне, і віночки, і таночки, і чарівні казкові пісні. Люди, що приходять на це свято, відрізняються від людей, які не визнають таких подій, це вже давно помічено.

Це свято характерне своїм єднанням з матінкою природою. Свято з язичницького періоду, дохристиянського. Отака й моя “Купальська ніч”. Тут важливо було, щоб пісня не лише ілюструвала свято Купала, а щоб створювала відповідний настрій, поєднувала оповідну манеру з декламацією, з порухами чогось таємничого та загадкового в природі, котра в цей період розвивається, цвіте, буяє і неначе розмовляє з Сонцем, Водою та Землею. Людина усе бачить, усе чує, всьому радіє і виражає свої почуття, устремління, бо людина — це сама природа. Тому мелодії та слова повинні досягати найвищої повноти. І мені це вдалося висловити у пісні “Купальська ніч”. Творчий процес важко пояснити, я тільки знаю наперед — мені допомагає те, що у мене попереду мелодія, музика, а потім оповідь словесна. Коли у мене є музичні образи, тоді знаю, які будуть слова, якого вони характеру, розміру. Цей твір, вважаю, — моя творча удача.

— **Ваша опора в житті, джерело натхнення — родина. Ваша дружина Лідія Орел — відомий етнограф, маєте двох синів, Тараса та Івана. Тарас також композитор. Бодай кілька слів і про них...**

— Одружився я не вельми молодим, уже маючи певний життєвий досвід. Тобто я вже знав, що мені потрібно. Про те, що Лідія Орел може бути моєю дружиною, я здогадався, коли побачив її у публічній бібліотеці Академії наук. Вона була в вишній сорочці, яку подарувала їй мати на день народження. Я повз таких дівчат не проходив. Лідя справді виявилася гарною, розумною і працьовитою. Тарас — композитор, який (я пишаюся цим) має набагато вищий за мій фаховий рівень. Зараз проживає у Мюнхені, в Баварії. Там є невеличка українська громада. Час від часу вона влаштовує українські мистецькі вечори, в яких беруть участь і наші артисти, зокрема, Вікторія Лук’янець. Тарас бере участь у вечорах, концертах, пише свої твори. Другий син, Іван, вільно володіючи кількома іноземними мовами (італійською, англійською), проводить екскурсії по Києву.

— **І наостанок: де й коли офіційно відбудеться Ваш ювілейний вечір?**

— У Палаці культури “Печерськ” заводу Арсенал, у середу, 5 червня о 18.00. Готуємо цікаву концертну програму. Багато професіоналів я не кличу, у нас є свої солісти і, гадаю, слухачі будуть задоволені.

— **Леопольде Івановичу! Дякую за цікаву розмову і від імені Товариства “Просвіта” бажаю Вам козацького здоров’я, творчих успіхів і хай Вам у всьому щастить!**

Спілкувався Петро ШУЛЬГА  
Фото Олександра ЛИТВИНЕНКА

